

01.09.2023

Група № 35

Мегей А.В.

Історія України

Урок № 1-2

Тема уроку: Політика «перебудови- прискорення-гласності» та її наслідки в УРСР. Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа
Хід уроку:

1. Опрацюйте конспект уроку

Листопад 1982 р. – смерть Л.Брежнєва. Генеральним секретарем ЦК КПРС стає Ю.Андропов. Починається боротьба за укріплення дисципліни, боротьба з корупцією.

Лютий 1984 р. – смерть Ю.Андропова. Генеральним секретарем ЦК КПРС стає К.Черненко.

Березень 1985 р. – смерть К.Черненка. Генеральним секретарем ЦК КПРС було обрано М.Горбачова.

Квітень 1985 р. – початок курсу на перебудову радянського суспільства.

Перебудова в СРСР – це курс, проголошений М.Горбачовим після приходу в 1985 р. до влади в СРСР, що передбачав реформування економіки (від командно-адміністративної до ринкової), демократизацію суспільства і гласність в управлінні державою, відкритість зовнішньої політики, зближення з Заходом, відмову від силових методів розв'язання міжнародних проблем.

Травень 1985 р. – постанова ЦК КПРС «**Про боротьбу з пияцтвом та алкоголізмом**».

Чинники, що зумовили процес перебудови:

У міжнародній сфері:

- реальна загроза відставання від країн Заходу;
- загострення міжблокового протистояння, гонка озброєнь, що підривали економіку та посилювали соціальне напруження в державі;
- участь СРСР у безперспективній війні в Афганістані, яка вела до міжнародної ізоляції Радянського Союзу, значних матеріальних, демографічних та моральних втрат.

У політичній сфері:

- підміна справжнього народовладдя формальним представництвом трудящих у Радах, обмеження їх реальної влади, що зумовлювало відчуження народу від владних структур, формування атмосфери пасивності, утриманства, абсолютного пріоритету державних інтересів щодо особистісних;
- ігнорування принципу розподілу влад, що призвело до невинуватеної концентрації влади, зловживання нею, обмеження демократичних засад;
- узурпація значної частини законодавчих функцій виконавчою владою;
- максимальне обмеження самостійності, одержавлення громадських організацій, що блокувало розбудову та розвиток громадянського суспільства;
- обмеження гласності й інформованості суспільства, що не давало змоги громадянам об'єктивно оцінювати суспільні процеси, здійснювати діалог з владою, гальмувало формування політичної свідомості;
- зміцнення політичного монополізму КПРС, що посилювало недовіру до влади, подвійну мораль.

У соціально-економічній сфері:

- затухаючий економічний розвиток, падіння основних економічних показників, що призвело до прогресуючої втрати економічних позицій СРСР на міжнародній арені та загострення соціально-економічних проблем всередині держави (уповільнення темпів зростання реальних доходів населення; загострення житлової проблеми; падіння рівня охорони здоров'я тощо);
- розростання бюрократичного апарату;

- деформування структури розміщення продуктивних сил, що ускладнювало економічне управління, погіршувало екологічну ситуацію, загострювало протиріччя між регіонами;
- зрівнялівка в оплаті праці;
- поглиблення кризи організації праці, яке мало наслідком необґрунтовані фінансові витрати, розбазарювання сировини, нерациональне використання робочої сили тощо;
- фізичне і моральне старіння основних виробничих фондів, що унеможливило технологічний процес, зумовлювало низький рівень продуктивності праці, погіршення якості та конкурентоспроможності продукції на світових ринках;
- загострення екологічних проблем, яке призвело до стрімкого зростання техногенного навантаження на природу;
- спрощений підхід до вирішення національного питання, що накопичувало міжетнічні протиріччя;
- ускладнення демографічної ситуації, що знаходило свій вияв у процесах депопуляції (зниженні природного приросту), старінні населення, деформованій структурі робочої сили.

У духовній сфері:

- встановлення ідеологічного диктату в гуманітарній сфері, що деформував духовний розвиток суспільства, обмежував доступ до надбань світової культури;
- блокування розвитку релігії, яке було суттєвим порушенням прав людини;
- посилення процесу русифікації, що гальмувало розвиток мов народів СРСР, пригнічувало національні культури та національну свідомість.

Широкомасштабні суспільно-політичні зміни уможливлювали такі чинники:

- міжнародна розрядка 70-х років, Гельсінський процес надали імпульсу міждержавним контактам, започаткували обмін ідеями, що ставили під сумнів засади комуністичного будівництва, чим суттєво підірвали ідейну монолітність радянського суспільства;
- прихід до влади в Радянському Союзі нової політичної команди на чолі з М.Горбачовим, що створило потенційну можливість розпочати реформи «згори»;
- накопичення суспільством певного досвіду реформ (реформи М. Хрущова, О. Косигіна тощо), що озброювало правлячу еліту навичками масштабного суспільного реформування;
- дисидентський рух, який концентрував та організовував опозиційні сили, зберігав прогресивні суспільні ідеали, був стрижнем широкої народної опозиції, що в перспективі могла стати гарантом незворотності реформаційного курсу, каталізатором радикальних суспільних змін;
- наростання в країні невдоволення існуючими порядками, моральна готовність частини суспільства до реформ.

ХІД ПОДІЙ ПЕРЕБУДОВИ

1985 – 1988 рр.

Період розробки концепції перебудови, здійснення перших економічних реформ, визрівання політичного курсу перебудови:

- прийняття програми **прискорення** соціально-економічного розвитку країни (квітень 1985 р.);

Політичне прискорення – це політика, яка передбачала розробку довгострокових заходів, спрямованих на соціально-економічний розвиток країни, широке впровадження досягнень НТР, реорганізацію управлінської структури, спроби вирішити традиційні соціальні проблеми: житлову, продовольчу тощо.

- реформа М. Рижкова та Л.Абалкіна (червень 1987 р.) – запровадження **принципу трьох «С» - самокупність, самостійність, самофінансування** (запровадження елементів ринкової економіки).

- перебування перебудовчих процесів в Україні під контролем радянської номенклатури.

У вересні 1989 р. главою ЦК КПУ В. Івашко.

- початок політичних реформ (лібералізація, відміна цензура, реабілітація політв'язнів тощо).

Проте реформи проводилися непослідовно. У результаті замість очікуваного результату розпочалося падіння економіки, інфляція і т.п.

1988 – 1991 рр.

Період активних політичних перетворень, курс на перехід до регульованої ринкової економіки:

- ХІХ партійна конференція (червень 1988 р.) – ухвалено рішення про кардинальне реформування політичної системи, взято курс на **гласність**.

Гласність – політика максимальної відвертості та правди в діяльності державних і громадських організацій, дієва і активна форма участі громадської думки в демократичному вирішенні найважливіших проблем країни.

- **проведення перших демократичних виборів до Верховної Ради (1990 р.);**

- погіршення економічної ситуації (дефіцит товарів, інфляція, черги, перехід підприємств України на бартер – натуральний обмін, низька продуктивність праці, падіння національного прибутку у 1991 р. на 13% тощо);

- прийняття Верховною Радою СРСР програми переходу до **регульованої ринкової економіки (червень 1990 р.);**

Безсистемна перебудова призвела до розвалу народного господарства.

АВАРІЯ НА ЧАЕС

26 квітня 1986 р. – аварія на ЧАЕС.

Загинуло 7 тис. ліквідаторів, 60 тис. стали інвалідами, 100 тис. померли.

Листопад 1988 р. – масовий протест у Києві присвячений екологічним проблемам

30-ти кілометрова зона – непридатна для прожиття територія.

Серпень 1990 р. – постанова Верховної Ради УРСР «Про невідкладні заходи із захисту України від наслідків Чорнобильської т». Україну було оголошено зоною екологічного лиха. Побудований саркофаг – об'єкт «Укриття», демонтаж четвертого блоку.

У **2000 р.** ЧАЕС була закрита і перестала працювати.

2. Виконайте самостійну роботу

1 питання

Вибори до Верховної Ради УРСР, «...які вперше за радянських часів були альтернативними (на 450 мандатів у Верховну Раду УРСР претендувало майже 3 тис. кандидатів)», відбулися в

А квітні 1985 р.

Б вересні 1989 р.

В березні 1990 р.

Г грудні 1991 р.

2 питання

Коли в Українській РСР започатковано політику, на ідеологічній складовій якої акцентує увагу зображена карикатура?

Аквітень 1985 р.
Бвересень 1989 р.

Вберезень 1990 р.
Глипень 1991 р.

3 питання

Установіть послідовність суспільно-політичних подій 1950–1980-х років.

- А заснування Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод
- Б засудження культу особи Й. Сталіна на XX з'їзді КПРС
- В проведення Установчого з'їзду Народного руху України за перебудову
- Г створення Л. Лук'яненком Української робітничо-селянської спілки

4 питання

Якого періоду в історії України стосується зображений плакат?

- А «відлига»
- Б «застій»

- В «перебудова»
- Г «незалежність»

5 питання

Установіть відповідність між плакатами та історичними періодами.

- А радянська модернізація України (1928–1938 рр.)
- Б повоєнна відбудова та розвиток (1946 — початок 1950-х рр.)

- В політична та економічна лібералізація суспільства (1953–1964 рр.)
- Г загострення кризи радянської системи (1965–1985 рр.)
- Д розпад Радянського Союзу та відродження незалежності України (1985–1991 рр.)

1

2

4

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegei@ukr.net. У темі листа вказати ПІБ, номер групи, назву навчальної дисципліни, номер уроку.

